

Handläggare
Malin Torberger och
Pia Ehnhage
Telefon: 076-12 25 416/
076-12 25 511

Till
Socialroteln

Remissvar Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning KS 325-838/2013

Härmed överlämnas yttrande från Socialförvaltningen,
Stockholms stad.

Eva Sandberg,
tf. förvaltningsdirektör

Sammanfattning

Allmänt

Socialförvaltningen välkomnar allmänna råd som tydliggör kompetenskraven för personal som arbetar i verksamheter enligt SoL och LSS. Det finns inom verksamhetsområdet stora behov av kompetensutveckling. Allmänna råd kring kompetenskrav kan användas som utgångspunkt i förfrågningsunderlag till entreprenader och privata aktörer vid upphandling, liksom vid anställning av personal i verksamheter oavsett regiform. Likaså kan de utgöra en utgångspunkt vid framtagande av utbildningar, exempelvis inom Projekt Carpe och Forum Carpe, som Stockholms stad är projektägare till och medfinansierar.

Det är dock viktigt att det tydliggörs i de allmänna råden att det i många fall kan behövas bredare och/eller djupare kunskaper inom vissa av de områden som behandlas, utifrån den verksamhet och målgrupp personalen arbetar med.

Tillämpning

Avseende tillämpningen av de allmänna råden anser socialförvaltningen att även avlösning, ledsagning och övriga boendeformer (exempelvis stödboende, HVB) enligt SoL bör omfattas.

Grundläggande värden

Socialförvaltningen anser att en punkt bör läggas till som säger att personal bör ha kunskap om verksamhetens mål, utöver de övergripande mål i SoL och LSS som redan nämns.

Regelverk

I detta avsnitt anser socialförvaltningen att man bör lägga till en punkt om att personalen ska ha kunskaper om andra huvudmäns ansvar och en punkt om kunskaper avseende personalens skyldigheter enligt Lex Sarah.

Förhållningssätt och bedömningsförmåga

Här efterfrågar socialförvaltningen ett klagörande av vad som menas med ”kunskaper om livets olika faser...”. Eventuellt kan denna punkt omformuleras till att ha ”kunskaper om människans normala fysiska och psykologiska utveckling”. Även en punkt avseende förmåga till etiskt förhållningssätt bör läggas till.

Reflektioner och synpunkter på konsekvensutredningen

Beskrivning av problemet och vad avsikten är att uppnå

Socialstyrelsen skriver att det är viktigt att personal kan arbeta utifrån bästa tillgängliga kunskap. Socialförvaltningen betonar här vikten av nationellt stöd för personalen i att veta vad som är den bästa tillgängliga kunskapen inom området, då detta är ett förhållandevis utforskat verksamhetsområde.

Uppgifter om kostnadmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Socialförvaltningen framhåller här vikten av fortsatta nationella satsningar på kompetensutveckling inom denna grupp arbetstagare. Enligt konsekvensanalysen kommer kostnaderna för kompetensutveckling att minska när omställningsfasen är över, vilket socialförvaltningen inte bedömer som troligt. Det kommer länge att finnas behov av nationella satsningar, liknande det nu aktuella Omvårdnadslyftet. Vidare bör Omvårdnadslyftet, eller en

motsvarande satsning, även omfatta personal som arbetar med att ge stöd och insatser enligt LSS.

Ärendet

Ärendet har beretts vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, strategiska enheten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen är överlag positiv till förslaget till allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning. Det är mycket välkommet med ett tydliggörande av vilka grundläggande kompetenskrav som ska ställas.

Förvaltningen vill emellertid framföra några synpunkter och förslag till förändringar i de allmänna råden. Nedan följer dessa förslag, uppdelat utifrån de olika avsnitten i remissen.

Allmänt

Behovet av kompetensutveckling är väldigt stort inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning. De allmänna råden kommer utgöra en relativt konkret grundläggande nivå där personal som anställs, eller redan är anställda, inom verksamheter måste befinna sig kompetensmässigt, vilket är positivt. Likaså kan dessa krav specificeras i förfrågningsunderlag vid upphandlingar av entreprenader och privata aktörer samt vid anställningsintervjuer. Allt detta kan vara verktyg för att på sikt höja kompetensen inom verksamhetsområdet. Stockholms stad är projektägare och medfinansiär av Projekt Carpe och Forum Carpe, vars syfte är att höja kompetensen hos personal på alla nivåer inom verksamhetsområde funktionsnedsättning. Socialförvaltningen bedömer att de allmänna råden även kommer att vara ett stöd för dem när de utformar utbildningar för personal i olika verksamheter och på olika organisatorisk nivå. Det finns således mycket positivt med att Socialstyrelsen tar fram dessa allmänna råd.

I konsekvensutredningen som bifogades de allmänna råden framhålls att de allmänna råden avser grundläggande kompetens och att det i många fall kan behövas betydligt djupare kunskaper inom vissa av de nämnda områdena utifrån vilken verksamhet

och/eller målgrupp en medarbetare arbetar med. Detta anser socialförvaltningen bör lyftas tydligare även i de allmänna råden, då det är ett viktigt påpekande som är högst relevant. I många fall krävs bredare och/eller djupare kompetens inom vissa områden.

Tillämpningsområde

I de allmänna råden anges att de ska gälla för personal som i sin yrkesutövning ger personer med funktionsnedsättning stöd, service eller omsorg efter beslut enligt 4 kap. 1 och 2 §§ SoL om hemtjänst, boendestöd, bostad med särskild service, sysselsättning eller dagverksamhet samt ett antal insatser enligt LSS.

Socialförvaltningen ställer sig frågande till varför inte ledsagning, avlösning och övriga boendeformer (utöver bostad med särskild service) enligt SoL ingår? Ledsagning och avlösning kan ingå i beslut om hemtjänst men de kan också beviljas separat. Motsvarande insatser enligt LSS ingår också enligt de allmänna råden, vilket ytterligare talar för att de borde göra det även om de ges enligt SoL.

Grundläggande värden

I de allmänna råden anges att personal minst bör ha kunskaper om övergripande mål inom socialtjänstens område inklusive LSS, som rör personer med funktionsnedsättning. Vidare anges kunskaper om bl a FN:s konvention om barnets rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Socialförvaltningen anser att man även bör lägga till att personalen ska ha kunskaper om verksamhetens mål. Det får ses som en mycket grundläggande kunskap att veta vilka mål den verksamhet man arbetar inom har vilket anges i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:6) om bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt LSS. Även utifrån den aspekten är det rimligt att det ingår även i de allmänna råden om grundläggande kunskaper för personal som ger stöd, service eller omsorg inom andra insatser för personer med funktionsnedsättning.

Regelverk

I detta avsnitt redogörs för att personal ska ha kunskap om relevanta regelverk på socialtjänstens område och förmåga att dokumentera sitt arbete enligt gällande lagar och föreskrifter mm.

Socialförvaltningen har två förslag till tillägg. Det första gäller kunskaper om andra huvudmäns ansvar och om kommunens skyldighet att samordna insatser från olika huvudmän. För att kunna ge brukaren bästa möjliga stöd och förutsättningar är det viktigt att personalen känner till andra huvudmäns ansvar.

Det andra förslaget är att personalen bör ha kunskaper om sin skyldighet att medverka till god kvalitet i verksamheten och rapportera missförhållanden eller risker för att missförhållanden ska uppstå, enligt Lex Sarah i SoL och LSS. Socialförvaltningen uppfattar det som att denna punkt ingår i den första punkten i detta avsnitt, ”kunskaper om regelverket inom socialtjänstens område, inklusive LSS...”. Kunskaperna om innebörden i Lex Sarah bedömer dock socialförvaltningen som så viktiga att de bör lyftas fram i en egen punkt.

Förhållningssätt och bedömningsförmåga

I detta avsnitt redogörs för att personalen ska ha kunskaper om människors levnadsvillkor, olika livsfaser mm.

Socialförvaltningen anser att punkt två, som lyder ”kunskap om livets olika faser: barndom, ungdom, vuxenliv och ålderdom” är något otydligt formulerad. Vad menar man med ”kunskaper om livets olika faser”? Att ha kunskaper om människans psykologiska och fysiska utveckling genom livet är viktigt, och socialförvaltningen anser det inte klart om detta är vad som menas under denna punkt. Om det inte är det som avses bör en sådan punkt läggas till. Denna kunskap är viktigt för att kunna bemöta människan, utforma stöd och i möjligaste mån kunna förstå en människas situation på ett adekvat sätt.

Vidare finns behov av ytterligare ett tillägg som behandlar etiskt förhållningssätt. Det är mycket viktigt att personalen kan tillämpa ett sådant i sitt arbete. Förslagsvis kunde punkten formuleras ”förmåga till etiskt förhållningssätt” eller liknande.

Synpunkter avseende konsekvensutredningen

Här följer socialförvaltningens synpunkter och reflektioner över den konsekvensutredning som Socialstyrelsen gjort avseende de allmänna råden.

Beskrivning av problemet och vad avsikten är att uppnå

I detta avsnitt framhålls vikten av att personal kan arbeta utifrån bästa tillgängliga kunskap, för att kunna bidra till att förverkliga målen i regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011-2016. Socialförvaltningen instämmer häri och vill understryka att det finns ett stort behov av nationellt utformat stöd för att tillgängliggöra den bästa tillgängliga kunskapen, då detta är ett jämförelsevis utforskat verksamhetsområde. Socialstyrelsen är en aktör som har en viktig roll i att informera om vad som är bästa tillgängliga kunskap inom området.

Uppgifter om kostnadmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Socialstyrelsen skriver att kostnaderna för utbildningsinsatser för befintlig personal kommer att minska när omställningsfasen är över. Vidare skriver man att kraven på grundläggande kunskaper och förmågor kommer att kunna ställas redan vid anställning av ny personal. Det kommer även i framtiden att krävas stora satsningar på kompetensutveckling för personal inom detta område. Detta beroende bland annat på tillgången på arbetskraft, att många arbetstagare i denna grupp inte har svenska som modersmål samt att utbildningsgraden generellt sett är låg. Socialförvaltningen vill därför framhålla behovet av framtida nationella satsningar för att upprätthålla kompetensnivån både enligt LSS och SoL.